

Nr 333.

Av herr **Andersson, Karl Andreas**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna.

I Kungl. Maj:ts proposition den 26 februari 1932 (nr 143) angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna yttrar departementschefen angående inträdesfordringarna till folkskoleseminarierna bland annat följande:

»För närvarande gå fordringarna för inträde i det fyraåriga seminariet icke utöver de kunskaper, som kunna förvärfvas i en folkskola litt. A, utom i historia och geografi, i vilka ämnen fordras kunskaper i huvudsak till den omfattning, som meddelas i realskolans fem lägre klasser. Med hänsyn dels till de vidgade möjligheter, som numera finnas för realexamens avläggande, dels till den omständigheten, på vilken skolöverstyrelsen fäst uppmärksamheten, att ett stort antal av de intagna eleverna numera komma till seminariet med avlagd realexamen eller i fråga om vissa av de kvinnliga eleverna med förvärfvad normalskolekompetens — under åren 1926—1930 i medeltal 35,6 procent — anser jag, att inträdesfordringarna kunna och böra höjas till det mått av kunskaper, som realexamen är avsedd att garantera, dock med visst undantag, som jag genast skall nämna.» — — — »Inträdesfordringarna böra — — — enligt min mening fastställas till avlagd realexamen eller för inträdessökande, som icke avlagt realexamen, till kunskaper, vilka motsvara dem, som intyggas genom realexamen, dock att fordringarna må begränsas till vitsord i allenast ett levande språk.»¹ Tanken på en särskild utredning av frågan om realexamen som kvalifikation för inträde vid folkskoleseminarium, avvisas därefter av departementschefen i följande ordalag: »Skolöverstyrelsen har visserligen ansett, att en särskild utredning av nu förevarande spörsmål borde åvägabringas, men en sådan synes mig icke erforderlig. De kommunala mellanskolorna och realskolorna hava nu vunnit en så vidsträckt utbredning över hela vårt land, och de äro av allmänheten så väl kända, att det numera ur dessa synpunkter icke behöver möta något hinder att fastslå inträdesfordringarna vid de fyraåriga seminarierna till det kunskapsmått jag ovan angivit.»

Såvitt jag kunnat finna, angives det icke på något ställe i den kungl. propositionen uttryckligen, huruvida samtliga inträdessökande skola underkastas inträdesprövning, eller om de, som avlagt realexamen, skola

¹ Kurs. av motionären.

intagas på grundval av de i realexamen erhållna vitsorden efter jämförelse med de vitsord, som tilldelats dem, som underkastat sig särskild inträdesprövning i enlighet med fordringarna i realexamen. På sid. 133 i den kungl. propositionen omtalas emellertid, att den stora seminariekommittén, sedermera kallad folkundervisningskommittén, »av både principiella och praktiska skäl» avböjt »tanken på att avlagd realskoleexamen skulle på något sätt berättiga till inträde i seminarium utan prövning». I sitt yttrande av den 10 november 1931 uttalar vidare kungl. skolöverstyrelsen (sid. 137 i den kungl. propositionen): »Det är härvidlag också att märka, att många inträdessökande med realskoleexamen icke kunnat bestå i tävlingen vid inträdesprövningarna och därför trots sin examen icke blivit intagna.»

Med hänsyn till den oerhörda konkurrens, som råder om inträde till seminarierna, förutsätter jag på grund av ovan anförda auktoritativa uttalanden, att samtliga inträdessökande till fyraårigt folkskoleseminarium allttjämt skola hava att underkasta sig någon form av inträdesprövning oavsett tidigare avlagd examen. Från läroverkshåll hava också nyligen i läroverkslärarnas riksförbunds officiella organ framförts anmärkningar mot kontrollen över betygen i realskoleexamen särskilt i den muntliga, och i samband därmed har ifrågasatts lämpligheten av och rättvisan i att bestämma om intagning i det treåriga gymnasiet enbart på grundval av realexamensbetygen. Detta bland annat också emedan betygsskalorna från olika skolor anses vara ganska växlande. Önskvärt hade därför varit, att departementschefen mera ingående uttalat sig om dessa spörsmål, helst som skolöverstyrelsen som ovan framhållits, förklarar dem i behov av utredning. Särskilt hade det varit tacknämligt, om förslag framställdts beträffande de ämnen, i vilka inträdesprövning för samtliga sökande böra ifrågakomma.

Som huvudskäl för möjligheten att utan större olägenhet kräva avlagd realexamen eller motsvarande kunskaper för rätt att undergå inträdesprov till fyraårigt folkskoleseminarium anger departementschefen, att under de senaste 20 åren tillfälle att avlägga ifrågavarande examen beretts landets ungdom i starkt ökad utsträckning. Under det att dylik möjlighet år 1911 fanns i 82 orter i landet, kan tack vare den stora ökningen av antalet kommunala mellanskolor realexamen numera avläggas i 168 samhällen.

Däremot ägnar departementschefen i förevarande sammanhang icke någon som helst uppmärksamhet åt den skolform, ur vilken den kommunala mellanskolan uppstått och som ofta är en med mellanskolan parallell skolform, nämligen *den högre folkskolan*.

Av de allmänna högre folkskolorna äro flera fyraåriga och föra sina elever fram till realskolans kunskapsmått. Andra äro endast treåriga — en av dessa dock byggd på sjuårig folkskola — men skillnaden

mellan dessa och den kommunala mellanskolan är dock näppeligen större än vad som motsvarar den i propositionen föreslagna avprutningen i kunskaper i ett (eller om ämnet franska medräknas i två) främmande språk.

De yrkesbestämda högre folkskolorna, vilka upprättats på grundval av riksdagens beslut år 1918 om praktiska ungdomsskolor, hava under den korta tiden av ungefär ett decennium nått en relativt storartad utveckling. Under läsåret 1928/1929, det sista för vilket uppgifter stå mig till buds, räknade dessa skolor 3,975 lärjungar, och antalet torde för närvarande uppgå till minst 4,000. Det övervägande flertalet — nämnda läsår 3,160 av de 3,975 eller omkring 80 procent — undervisas i tre- eller fyraåriga sådana skolor. Betyg över avgångsexamen från en del tre- eller fyraåriga yrkesbestämda högre folkskolor berättigar redan nu enligt vederbörligt beslut till inträde vid vissa högre läroanstalter — exempelvis tekniska gymnasier och tekniska fackskolor — i samma ordning och på samma villkor som betyg över avlagd realexamen. I flertalet av de yrkesbestämda tre- eller fyraåriga högre folkskolorna läses åtminstone ett främmande språk i samma utsträckning som i den nuvarande realskolan.

På grund av vad departementschefen i sitt ovan citerade yttrande anfört rörande inträdesfordringarna till det fyraåriga folkskoleseminariet synes det mig med hänsyn till nu relaterade förhållanden beträffande de tre- och fyraåriga högre folkskolorna vara en gärd av rättvisa mot dessa skolor, att deras elever vid ansökan om inträde vid folkskoleseminarierna beredas samma ställning som sökande med realexamen.

Till följd av den inbördes olikhet med avseende på lärokurser, antal årsklasser och organisation, som är rådande inom de högre folkskolorna, synes det dock icke möjligt att därvid göra ett generellt stadgande. Givetvis böra endast tre- och fyraåriga högre folkskolor komma i fråga. Jag vill därför föreslå, att Kungl. Maj:t måtte tillerkännas rätt att för bestämd tidrymd förklara inträdessökande med fullständigt avgångsbetyg från viss högre folkskola berättigad till inträde vid fyraårigt folkskoleseminarium på samma villkor eller efter prövning i samma ämnen som sökande, vilken avlagt realexamen. I de fall, då vederbörande skolas kurser i något eller några ämnen tydligt understiga fordringarna i realexamen och vederbörande ämne icke ingår i det för alla gemensamma provet, må därvid kunna föreskrivas särskilt inträdesprov i ytterligare något eller några ämnen.

Ett stadgande av denna innebörd skulle enligt min mening utöva en gynnsam inverkan i flere hänseenden. Framst vill jag i detta sammanhang betona, att de från folkskoleseminarierna utexaminerade lärarna ej endast undervisa i den egentliga folkskolan utan att de också så gott som uteslutande rekrytera *fortsättningsskolans* lärarpersonal. Det vore givetvis av mycket stor betydelse för denna praktiskt inriktade skol-

form, att tillgång funnes till lärarkrafter, vilka redan från ungdomen fått en viss kunskap om de yrkesområden, på vilka fortsättningsskolans undervisning företrädesvis är inriktad. Såväl den utbildning i handelsämnen, vilken lämnas i de tre- och fyraåriga högre folkskolorna för handel, som den allmänna tekniska utbildning och yrkesfärdighet, vilken vinnes i tekniska högre folkskolor med motsvarande antal årsklasser, är nämligen ganska omfattande och motsvarar i allmänhet fullt och minst den utbildning, som lämnas i ettåriga kurser i mera rent fackbildande skolor på samma åldersstadium. I kanske ännu högre grad är detta fallet med de yrkesbestämda högre folkskolorna för flickor, av vilka t. ex. den i Stockholm är fyraårig, byggd på folkskolans sjunde klass, under det att den fyraåriga mellanskolan bygger på den sjätte folkskoleklassen. Lärare med en dylik utbildning före seminarietiden skulle därför — särskilt efter en kortare utbildningskurs vid mera mogen ålder — komma att utgöra ett välkommet tillskott till de yrkesbestämda fortsättningskolornas lärarpersonal.

Men även ur samhällets synpunkt förefalla de av mig föreslagna bestämmelserna synnerligen väl motiverade. I vårt land har sedan årtionden tillbaka påtalats den i förhållande till folkmängden oproportionerligt stora och alltjämt stigande tillströmningen till skolor av läroverkstyp. För varje gång som tillträdet till utbildningsanstalter för ett mera vidsträckt och allmänt eftersökt arbetsområde göres beroende av examen vid läroverk, ökas givetvis tillströmningen till den lärda skolan, och detta icke endast med det antal, som sedermera kan beräknas vinna inträde i den högre utbildningsanstalten, utan med alla dem, som önska erhålla den formella behörigheten för inträde därstädes. Det synes mig själfvallet, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i nu ifrågavarande punkt är i hög grad ägnat att öka tillströmningen till realskolan av personer, vilkas flertal icke har utsikt att vinna inträde på den levnadsbana, för vilken realskolan för dem var avsedd att vara en första förberedelse. Denna omständighet utgör ytterligare ett starkt skäl att icke göra tillträde till seminariet praktiskt taget helt beroende av den nuvarande realskolan eller kommunala mellanskolan, ty därigenom föres ytterligare en del av vår ungdom i tidigare år in på en väg, som är ägnad att under årtal hålla dem borta från beröring med de arbetsområden, inom vilka de dock till slut nödgas söka sin framtida verksamhet.

Med stöd av vad jag sålunda anfört får jag därför hemställa, att riksdagen i fråga om inträdesvillkoren till fyraårigt folkskoleseminarium måtte besluta,

dels att samtliga inträdessökande skola avlägga inträdesprov i vissa föreskrivna ämnen;

dels att rätt till avläggande av nämnda prov må tillerkännas 1:o den, som avlagt realexamen, 2:o den,

som erhållit avgångsbetyg från en högre flickskolas eller en kommunal flickskolas teoretiska eller praktiska linje, 3:o under vissa villkor den, som avlagt godkänd avgångsexamen från av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd högre folkskola samt 4:o den, som efter tidigare företagen prövning vid seminariet i enlighet med fordringarna i realexamen erhållit minst betyget godkänd i de av realskolans kunskapsämnen, vilka icke ingå i det nyss nämnda för alla inträdessökande gemensamma inträdesprovet, dock att prov endast behöves avläggas i ettdera av språken tyska eller engelska.

Stockholm den 16 mars 1932.

K. A. Andersson.
